

Los somaten

DIARI REGIONALISTA Y D'AVISOS Y NOTICIAS

Any XIV

Reus Dimecres 29 de Novembre de 1899

Núm. 3.427

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

En la Administració d'aquest diari y en les principals
libreries d'aquesta ciutat y de fora.
En Barcelona, litografia Mallorfré, carrer Junquera, 6.
No's retornen los originals encara que no's publica.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Reus, un mes, 12.00. Ptas. 3.50
a provincias trimestre. 3.50
Extranjero y Ultramar. 3.50
Anuials, a preus convencionals.

Administració y Redacció

PLASSA DE LA CONSTITUCIÓ, (PORXOS)

12 ANYS
XAROP SERRA
es lo millor remey per combatre per crò-
nica y rebelde que sia tota classe de.
MOS

La que paga més
contribució de la pro-
vincia.

Farmacia Serra

AGRICULTORS ALERTA
Visiteu lo magatzém de guants de
A RIUDOMS

VINYAS AMERICANAS

MARCIAL OMBRÁS

PROPIETARI AGRICULTOR

FIGUERAS (Girona)

150.000 peus de 5 à 10 anys que produheixen anyalment:
DEU MILIQNS D' ESTACAS DOS MILIONS DE BARBATS

No compreu res sens visitar los meus criaderos
que son los més antics e importants d'Espanya.

◆◆◆◆◆ PREUS REDUITS ◆◆◆◆◆

Licor de fibrina y carn líquida RICHARD

Lo millor tònic-reconstituent conegut, indicadíssim contra'l raquitisme, escrófula, tubercu-
losis, convalecències y en totes las malalties caracterizadas per lo sello de la debilitat y que requie-
reixen un bon aliment sens embargar l'estòmach. Se ven en totes las farmaciacions.

Secció doctrinal

La catalanisació dels catalans

Es'un fet que cada dia se posa de manifest en progressió ascendent la «catalanisació dels catalans». Tot lo que a n'ixó condueixi, es lloable; tots los resultats que per aquest camí s'obtinguin, son victorias que va guanyant la causa catalana, valdament no surti triomfant l'objectiu que en un determinat moment se persegueixi.

La consecució del fi, de vegades es lo de menos; sa importància desapareix devant de la que té l'estat d'opinió que s'hacreat, los ressorts que s'han descobert, los coneixements que s'han adquirit, la tria d'elements bons y dolents que hi ha hagut ocasió de ferver, al posar en pràctica l's medis conducents al fi que s'persegueixi.

Perque l's problemes socials no's consolen ab la mateixa exactitud, dintre l's mateixos termes fatals, ab que se soluciona un problema de matemàtiques. La suma d'elements heterògenis que l's componen y que l's originan, no sol permetre que donguin un resultat absolutament previst ni que ab ells s'arribi a solucions exactas; no son lo tres y dos fan cinch de l'aritmètica.

Fentse càrrec de cada una de las parts components de la societat en que s'presenta l' problema, analisant la seva distinta manera de ser en las diferents etapes de la evolució social que s'verifica, es com s'arriba a més encertades conclusions respecte al retroceder o a las ventatges que s'hagin experimentat.

Per aixó en aquets casos, son de bon admetre las «victorias morals». Lo fet que s'persegueix podrá o no haversse satisfet; podrà una de las parts, superficialment, considerat, haversse quedat «sols ab la rahó»,

pero aixó que hi fa, si aquesta part, composta de variats elements socials, los ha vist tots annats logrant que s' esborressin antigues diferencies devant d'un ideal que ha passat a ser comú de tota la colectivitat posada en acció.

La «victoria moral», recurs a que sol acudir lo venut per aconsolarse en la derrota, no es un recurs de consolació convencional pera una societat suara, muda, distreta y dividida, y ara tent sentir salve vibrant en un mateix tó. Lo fet simple de no conseguirá la primera embestida, lo fi que s'perseguia, es poca cosa comparantlo ab lo sanitós regirament social operatiu: aixó passa a ser lo principal, pera convertirse en una accidentalitat l' objectiu originador del moviment.

Catalunya se va catalanisant depressa, molt de pressa. De resultas de cap moviment que en ella s'inicia, va endarrera lo veritable esperit de la terra. No hi pot anar endarrera, perque si devegadas accidents de la marxa empresa, poden deturar a elements socials inclinats per naturalesa o per circumstancies especials a la inacció per lo que s'referençia a interessos generals, una forsa misteriosa de dintre y forças externas, empenyen a la societat catalana cap a son destí definitiu. Que es ser de debò catalana y manifestarse com a tai en tots los actes de la seva vida. Mes aviat s'hi manifestarà, sense que res ho pugui deturar, com més catalans se sentim los seus factors y per aixó devém benehir las circumstancies que ja positivament, ja d'una manera negativa, proméguin lo reviscolament del esperit de Catalunya. Que l'moviment es vida y que un poble se disposta a viure plenament, adversitats y glories van a la una a engranjar la forsa del seu ideal.

J. MASPONS y CAMARASA.

(De La Veu de Catalunya.)

Parlant del catalanisme opina nostre interlocutor que a la capital de sa província, Tarragona, no té aqueix moviment d' opinió gran importància; pero en canvi a la important ciutat fabril de Reus hi ha un gran núcleo de catalanistes-regionalistes, en lo qual hi figura per cert l' actual alcalde de la ciutat.

Pero ni a Tarragona ni en cap part de Catalunya existeix lo separatisme práctich perque lo que proposan alguns somniadors respecte d' independència de la nació catalana, no té cap realitat. A ningú se li amaga que en lo vinent sègle sols las grans nacionalitats podrán existir. Nació que en lo peryndre no comptí ab cinquanta milions d' habitants, serà de las compresas per l'estadista anglés en lo grup de las cridades a desapareixer. Y si Espanya pera aspirar a esser de las que figuren en primer terme en lo concert europeu necessita doble població de la que té no cal esforçar-se molt pera demostrar que Catalunya's veuria infaliblement impossibilitada pera esser nació independent. Aixó apart de les rabbions de patriotism que desde lluego fa rebutjar als catalans semblants ideas de separació é independència.

Lo que si existeix a Tarragona com en tot Catalunya, y ab arrels molt fondas, es lo regionalisme.

Lo català s'considera, el meu judici, ab dret suficient pera tenir una personalitat propria, dintre sempre de la unitat de la patria.

Vol una autonòmia administrativa que l' lliuri de la tiranía del Poder central, odiós per sos abusos, no sols a catalans, sino a Espanya entera.

En realitat, totes aquestes manifestacions de catalanisme, regionalisme, etc. son, ans que tot, modos del desassosiego que experimenta la nació, y principalment Catalunya, que, com regió de las més ricas é

ilustradas, pot apreciar millor que altres, perque tributa més, les imperfeccions d'un sistema administratiu injust y que deu esser substituït immediatament pera evitar graves aconteixements.

Lo sentiment regionalista es tan popular en la reació; que visitant jo pobles bastant apartats de Barcelona, com Vilafranca del Panadés y altres, he sigut obsequiat ab serenatas, per coros, en los quals figureva en primer terme l'himne titulat «els Segadors».

—¿Y en quant al concert econòmic?

—Donat l'actual modo de ser de nostra Administració, lo concert econòmic seria una solució beneficiosa pera tots, pero hauria de variar per complir la constitució y l'funcionament dels organismes municipals y provincials pera donalshi caràcters de que avuy careixen, com son la competència administrativa y la solvència indubitable.

D'aquesta manera un concert econòmic estaria garantit y se satisfarán les classes productoras, que temen veures en situació semblant á las de la isla de Cuba, ab respecte á tota classe d'empleats del Govern.

La meva opinió particular, no obstant, es que un centralisme sá com lo de França, per exemple, quitaria forsa á la petició del concert econòmic; pero de seguir com estém, tothom buscarà quelcom ab que substituir lo sistema actual.

—....?

—La tributació per reparto, ja provingu del concert econòmic, ja d' altre sistema que s' arbitri, té sobre l'sistema actual la incuestionable è importantíssima ventaja del descubriment de la riquesa oculta.

Avuy, lo propietari, industrial, ó comerciant que coneix una ocultació, se guarda ben bé de denunciarla, puig, no guanyant res, se crea un enemich en lo denunciad. En compensació d'aixó, ab lo reparto, obté un benefici positiu ab la denuncia, puig essent major lo divisor, disminueix lo cocient, ó sia la cuota contributiva.

—Creu vosté que la població obrera pindrà part en aquesta cuestió?

—Los obrers no trencaran llansas en prò ni en contra dels fabricants. No ho faran en prò, per no quebrantar son credo y no ho faran en contra, porque si'l fabricant obté beneficis, ells tindràn majors probabilitats d'aument en sos jornals. La massa obrera, donchs, serà en aquest assumptu, un mer espectador que res pert essentho y pot en cambi guanyar molt.

Preguntantli nosaltres després respecte del judici que à Catalunya s' té dels empleats nos deya l'marqués:

—Es tal la prevenció que senten mos paysans vers la *empleomanía*, que molts propietaris no 'ls hi lloguen sos pisos, puig l'escàs sou y la gran inestabilitat en los destins son condicions que no donan garantia de pago, si'l empleat es realment honrat.

Com dato digne d'esser tingut en compte, nos deya l'marqués al acabar nostra interessantíssima conversació:

—A varias personalitats importantíssimas en la vida mercantil de Catalunya, he sentit afirmar que no tindràs aquesta inconveniència en pagar el Estat un cànon anyal major que'l que ara paga, pagant ademés per son compte als seus empleats, prescindint, (y *estalviando* per lo tant al Tresor) dels *deu mil* empleats que ab nombrament oficial desempenyan ara destins en aquella regió.

Lo del Transvaal

Un parte oficial del Ministeri de la Guerra inglés, diu que 'ls boers acaban de sufrir un descalabre.

Una forta columna inglesa que 's dirigia en auxili de Kimberley, tingué un topament ab un destacament de tropas republicanes que volia impedirli lo pas, veyentse lo tal destacament derrotat y obligat a emprendre la retirada per tres vegades consecutivas.

La acció tingué lloc aprop de Belmont, sofrint los boers moltes pèrdues.

No seria tan fort lo descalabre dels boers, ja que l'mateix War-Office confessa que 'ls inglesos tinguereon molts morts y ferits. ¿Serà aquesta acció una victoria atenuada?

Los boers s'han apoderat recentment de Barklyeuist.

La immensa majoria d'individuos de nacionalitat inglesa han evecuat Ladyprey, en vista de la imminent arribada d'un destacament de tropas republicanes.

Telegrafian de Modi-River, que 'ls boers han bombejat ab 10 canons de gros calibre lo campament inglés, situat en los voltants.

Las tropas sitiades de Estcourt se troben completament entregadas al enemic; aquestas forces britàniques careixen de canons; es casi segur que no podrà resistir l'atach dels boers.

Lo general Joubert se dirigeix a la capital del Natal, manant un cos d'exèrcit de 7.000 homes.

Ces de durar molt temps, com es de temer, la campanya, Inglaterra tindrà que lluytar ab la penuria d'homes aptes pera ser enviats al Transvaal.

L'exèrcit anglès està format apart y no se sembla als exèrcits europeus. Una tercera part per lo menos de son efectiu, no te la obligació de fer la guerra fora del Regne Unit.

Dia vindrà en que'l reclutament serà més difícil, si be no 's gastan molts fines en admetre los voluntaris, segons lo relato enviat al periódich «Le Temps», per son corresponsal á Londres.

Lo primer cuidado del sargento reclutador, es l'ensenyar al futur guerrero los diversos uniformes del exèrcit britànic.

Heus aquí algunes particularitats:

En caballeria l'enganche es de nou anys, y sols de set en la artilleria é infanteria, pero pera aquests dos últims cossos hi ha la obligació de servir després cinch anys en la reserva; pot igualment ferse altra combinació pera la infanteria, prenen un enganche de tres anys en la activa y 'ls nou restants en la reserva.

Lo voluntari percibeix uns 50 franchs al mes de paga. Després de 25 anys de serveys, te dret, segons lo grau subalter (no pot arribar á oficial) que tinga, a un retiro de tres rals á sis franchs diaris.

Compáris aquest sistema ab la movilisació primitiva, usada en las Repúblicas del Transvaal y de Orange, ahont l'exèrcit està constituit per tots los ciutadans, dels 15 als 60 anys, veyentse obligats tots á sortir á campanya, desde'l president de la República fins l'últim pastor.

L'estat lliure de Orange declarà en son manifest que existian inglesos de cor noble, enemichs de la guerra.

Podém incloure en la llista al duch de Portland, que acaba de regalar una important suma á la Asociació Internacional de la Creu Roja, cantitat destinada á las ambulancias del Africa del Sur.

Heus aquí la proclama feta per lo comandant boer, en nom de son govern al decretar la anexió á son país del districte de Colesberg:

«Afrikanders: Ha donat l' hora de sacudir lo jou d' Inglaterra, donchs no podém tolerar ni un moment més, la tiranía anglesa.

Los inglesos nos han obligat á la guerra y Deu vol que lluytem per nostra llibertat.

De vosaltres, afrikanders, dependeix l'estar governats per Inglaterra ó ferhos independents. Demaneu á vos ras mares y germanas, que us permetin lluytar al costat nostre.

Deu ha volgut estar fins ara ab nosaltres y que nostras armas bagin sortit sempre victoriosas.

Telegrafian del Cabo que M. Vanderball, diputat de la colonia anglesa, s'ha passat obertament al camp orangista; dihen en una reunió pública á Colesberg que 'ls orangistas sabrían defensar millors súbdits que la vella anglesa.

Se tem que tots los afrikanders del Cabo imitin la conducta del diputat Misier Vanderball, unintse als boers, cosa que comprometeria gravement lo prestigi dels inglesos, y més arribant aquesta defecció després de la important deis Bassus y altres tribus indígenas.

Los boers han destruït ab los seus trets un dels globos utilitzats pels inglesos en la campanya del Transvaal; en aquest globo hi anavan alguns inginyers.

Lo president del Transvaal, M. Pau Krüger, se troba malalt de bastanta gravetat.

Los quefes boers diuhen tenir la seguritat de que la plassa de Ladysmith ha de rendirselshi per tota la present setmana.

En lo districte de Queenstown los inglesos segueixen contenint l'avans dels afrikanders.

CRÒNICA

Observacions Meteorològicas del dia 28 de Novembre de 1899

FACILITADAS PER D. RAMON GISPERT

Horas d'obser vació	Baròmetre aneroide	Grau d'humitat	Pluja en 24 horas	Aigua evap. en 24 h.	Estat del cel	Obser particular
9 m.	762	75		3'5	Ras	
3 t.	762	73				
TEMPERATURAS						
Horas d'obser vació	Màxima	Minim.	Ter. tip.	direcci.	classe	can.
9 m.	Sol. 29	5	13	S.	Cumul	0'3
3 t.	Sombra 20		18	S.		0'4

Sagells de la «Unió Catalanista»

Tots quants de nostres lleidors desitjin comprar Sagells de la «Unió Catalanista» y no 's vulguin molestar en enviarlos á buscar directament á Barcelona, poden adquirirlos á qualsevol hora del dia en nostra Redacció, hont sempre que 'ls hi convingui 'n trobarán en venda.

Com siga que en la «Crònica teatral» ens ocupem del incident del Teatre que ahi relata á la seva maneira un altre periódich, creyem que sobra en aquesta secció ategirhi res més.

Llegeixin nostres lectors la «Crònica teatral» y jutjin ells mateixos la cuestió.

Cada dia 's publican nous sagells que 'l vulgo 'ls denomina catalanistes.

Are mateix se 'n publican una serie que portan lo retrato dels mes distingits fills de Catalunya.

No es que rebutjém la idea si aquesta anés acompañada del desinterés, pero creyem que aquestes emissions no tenen altra inspiració que'l mercantilisme pur y, en veritat fer negoci á espaldas d'una idea tan noble y patriótica com fou la iniciativa de la «Associació Catalanista», produueix un efecte pessímm y sols serveix pera desprestigar la essència de la idea de la «Associació» y al enemics á Catalunya puig al principi tothom vaya ab entusiàsme los sagells catalanistes y avuy ja tothom veu ab disgust lo que està passant, ja que s'ha convertit en indústria particular.

Nosaltres hem vist ab extranya que cap periódich, company de causa, s'hagi ocupat d'aquest assumptu que encara que no ho sembla té relativa importància y per això avuy plens de bon desitj cridem la atenció de nostres confreres *La Veu de Catalunya* y *La Renaixença* esperant que s'ocuparan d'aquest particular.

Si aquesta nit se reuneix suficient número de señors regidors, l'Excm. Ajuntament celebrarà sessió de primera convocatoria corresponent à la present setmana.

Hem rebut lo número 48 de la «Revista de Sport», correspondent al present mes, quina publica'l retrato de D. Anton Sugrañes, qui en las últimas carreras guanyá'l títol de campeón de Reus.

A jutjar per las notícies que venen de Madrid s'està preparant una combinació de Gobernadors essent los indicats los següents:

De la província de Burgos á don Valentí Gómez. Pera igual càrrec en la província de Huelva á don Cassimir Sánchez. Y designant pera desempenyar idénticas funcions en la província de Almería á don Esteve Anglesola.

Sembia que també entrarán en aquesta combinació'l gobernador de Girona que anirà á Barcelona.

Avisém à nostres lectors, los qui desitgin sagells catalanistes, que n'havém rebut una nova remesa de la última edició, color morat, y 'ls advertim que no retardin en fentnos sas encomandas, puig corre perill de quedarse algú sense que 'l poguem servir, contra nostra bona voluntat.

De la anterior edició, color vert-oliva, ens ne quedan ja molt pochs, per lo tant no podriam servir-ne gran número, lo que ho manifestem els colecciónistas que s'hagin descuidat.

«La Estafeta» de Madrid, que com saben nostres lectors, reb impresions ben directas en lo ministre d'Hisenda, diu en son número arribatahir:

«Si nuestras referencias son, como creemos, exactas, en breve quedará de una manera definitiva resuelto el problema de Cataluña. Bien por medio de una autorización bien por medio d'una enmienda, que contendrá las principales bases, se llegará á fijar el alcance del nuevo estado de cosas en el orden económico, y por lo que se refiere a los impuestos directos solamente se ha de establecer en aquella región y en las demás que lo soliciten.

»La enmienda, autorización á proposición de ley, será presentada por un Diputado catalán, cuyo nombre ha sonado mucho estos días, y el cual conoce previamente el alcance que puede dar lo que hoy consideramos pensamiento, no solo de los Diputados catalanes, sino del Gobierno mismo, por lo menos en lo fundamental.»

Lo recaudatahir en la Administració de Consums d'aquesta ciutat, per diferents espècies, puja á pessentas 1185'80.

Fa poch que 'l ministre de Foment publicà un mapa d'ahont se demostra gràficament la invasió de la filoxera en tota la Península, qual aterrador desenrollo

Secció comercial

MOVIMENT DEL PORT DE TARRAGONA

Entrades del dia 27

De Sant Carlos de la Ràpita en un dia lluita Tereisa, de 30 ts., ab sal, à la ordre.

De Port-Vendres en 2 dies pail. francés Alphonse et Marie, de 63 ts., ab bocoyys buyts à Violet frères, consignat à D. Anton Mariné.

De Marsella y Barcelona en 4 dies v. Cabo Queijo, de 1.213 ts., ab efectes, consignat à D. Marián Perea.

Despatxadas

Pera Bilbao y esc. v. Cabo Queijo ab efectes.

Pera Port-Vendres gol. Joven Pepita, ab vi.

Pera Cetina v. Alcira, ab vi. en nov es Pera Rotterdam y esc. v. holandés Adriadue, ab efectes.

J. Marsans Roy

Representant en Reus: JOAQUIM SOCIATS

CARRER SANTA AGNA, 26. (Teléfono núm. 21).

Cotisació à Barcelona à les 4 de la tarda d'ahir:

Interior	67'87	Aduanas	98
Exterior	Norts	51'20	
Amortisable	Fransas	46'86	
Cubas 1896	78'25	Orenses	12'60
Cubas 1890	64'50	Obs. 6 010 Fransa	91'75
Filipinas	80'	Id. 6 00	46'25
Exterior París	67'65	Id. 3 010	31'85

París 26'10 Londres 31'85
 Ordres de Bolsa pera Barcelona Madrid y París. — Compra y venta al comptat de tota classe de valors. — Descompte de cupons. — Compra de monedas d'or y bitllets de tots los països. — Giros sobre Barcelona y Madrid.

Bolsí de Reus

CARRER MONTEROLIS, NÚMERO 27

Cotisació à Barcelona à les 4 de la tarda del dia d'ahir:

Interior	67'87	Cubas del 86	76'31
Exterior	12'60	Cubas del 90	64'50
S. Juan	'	Aduanas	98
Norts	51'20	Ob. 5 010 Almansa	94'50
Fransas	46'75	Id. 3 010 Fransa	46'31
Filipinas	79'25		

Paris 26'12 Londres 31'85
 Se reben ordres pera operacions de Boissa. Compra y venta al contat de tota classe de valors cotisables de Boissa. Descompte de cupons y compra de monedas d'or de tots los països.

Cambis corrents
 en lo dia d'ahir donats per la Junta Sindical del Colegi de Corredors de Comers de la plaça de Reus.

CAMBIS EXTRANJERS

Ops. Diner. Paper

Londres 90 dias fetxa.	31'35	31'35	31'40
» 8 dias vista			
» vista		31'70	31'80

París 90 dias fetxa

París vista 25'60 26'

Marsella 90 dias fetxa

Marsella 8 dias vista

VALORS LOCALS DINER PAPER OPER.

ACCIONS Pts. Ptas.

Gas Reusense. 625

Industrial Farinera 575

Banch de Reus de Descomptes

y Prestams 675

Manufacturera de Algodón 110

Companyia Reusense de Tran-

vias

Companyia Reusense de Tran-

vias privilegiadas de cinch 150

per 100

Publicacions regionalistas que's

raben en aquesta Redacció.

«La Renaixensa», diari de Catalunya, «La Veu de Catalunya», diari

de Catalunya, «La Nació Catalana», Quinzenari de Catalunya, «L'Art del Pagan»,

quinzenari, «L'Aurora», mensual de Catalunya, «Lo Teatro Regional», setmanari

de Barcelona. — «La Veu de Montserrat», setmanari de Catalunya, de Vich, set-

manari de Catalunya, de Blanes. — «L'Olot», set-

manari de Catalunya, de l'ot. — «Las Cuatre Barras», setmanari de Catalunya,

de Vilafranca del Panadé. — «Lo Geroneés», setmanari de Catalunya, de Girona.

— «La Veu del Vallés», setmanari de Catalunya, de Granollers. — «El Vendrellense», setmanari de Cadaqués del Vendrell. — «La Revista Gallega», setmanari de

la Coruña (Galicia). — «Euskalduna», «Euskazalea», setmanari de Bilbao (Biscaya). — «El Eco del Guadalupe», setmanari de Alcañiz (Aragó).

Tintamors

LO SOMATENT

Sortida

Sortida